

เมื่อถูกจับปิดตัว จะต้องทำอย่างไร

พรเทพ ทวีภาคย์

ผู้บริหารสำนักบริหารบุคคล
บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

ตามหมายจับครั้งนี้มีชื่อนามสกุลตรงกัน แต่เลขในทะเบียนราษฎรไม่ตรงกัน วันเดือนปีเกิดก็ไม่ตรงกัน อยู่คนละจังหวัด จากนั้นเจ้าหน้าที่จึงได้เร่งรวบรวมหลักฐานส่งอัยการเพื่อสั่งไม่ฟ้อง และจะมีการเยียวยาต่อไป จะเห็นได้ว่าการให้ประกันตัวของพนักงานสอบสวนในครั้งนี้ เป็นการให้ความสำคัญกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรม เพื่อคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพส่วนบุคคลของประชาชน ซึ่งเป็นสิทธิ และเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 32 ได้บัญญัติรับรองหลักการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพในชีวิต และร่างกายไว้โดยเฉพาะในเรื่องของ**การจับและการคุมขังบุคคลที่จะกระทำมิได้เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ** อย่างไรก็ตาม หากปรากฏข้อเท็จจริงในภายหลังว่าได้มีการจับกุม และคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิ และเสรีภาพในชีวิต และร่างกาย รัฐธรรมนูญกำหนดให้ **“ผู้เสียหาย พนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งรับหรือเพิกถอนการกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้”**

นอกจากนี้เพื่อให้หลักการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพในชีวิต และร่างกาย สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดขั้นตอน และเงื่อนไขตั้งแต่การออกหมาย การจับกุมผู้กระทำความผิด ไปจนถึงการนำตัวผู้กระทำความผิดไปคุมขังไว้อย่างละเอียด รวมถึงวิธีแก้ไขในกรณีที่มีการอ้างว่ามีการคุมขังบุคคลใดบุคคลหนึ่งในคดีอาญาหรือในกรณีอื่นใดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยมาตรา 90 กำหนดให้บุคคล

จาก กรณีที่มีข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2556 ที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ตำรวจสถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่นได้ทำการจับกุม นางรัตนา ครองเคหา ตามหมายศาลในข้อหาร่วมกันทำให้เสียหาย (ใช้มีดกรีดฟูกที่นอนได้รับความเสียหาย) จากนั้นผู้ต้องหาจึงได้ขอประกันตัวด้วยเงิน 25,000 บาท พร้อมแจ้งต่อพนักงานสอบสวนว่าเป็นการจับผิดตัว ก่อนที่พนักงานสอบสวนจะให้ประกันตัวไปนั้น ได้ทำการสอบสวนผู้ถูกจับกุม และพยาน ที่เป็นผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกอบต.รวมทั้งสามีของผู้ต้องหา จึงทราบว่าเป็นการจับผิดตัว เมื่อตรวจสอบดูอย่างละเอียดจึงทราบว่าทะเบียนราษฎรของนางรัตนา ครองเคหา ไปตรงกันกับ นางรัตนา ครองเคหา อายุ 36 ปี ที่อยู่ตามทะเบียนราษฎร อยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ 7 ต.ในเมือง อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น เมื่อตรวจสอบรหัสบัตรประชาชน 13 หลัก พบว่าไม่ตรงกัน จึงเป็นที่ชัดเจนแล้วว่านางรัตนา ที่ถูกจับ

ดังต่อไปนี้ มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ปล่อยบุคคลที่ถูกคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญานั้น ได้แก่

- (1) ผู้ถูกคุมขังเอง
- (2) พนักงานอัยการ
- (3) พนักงานสอบสวน
- (4) ผู้บัญชาการเรือนจำหรือทัณฑสถาน
- (5) สามเณร ภริยา หรือญาติของผู้นั้น หรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขัง

ทั้งนี้เมื่อศาลได้รับคำร้องขอให้ปล่อยจะต้องดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน และหากศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เห็นเป็นที่พอใจแก่ศาลไม่ได้ว่าการควบคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที ซึ่งในกรณีคล้ายๆ กันนี้ได้เกิดขึ้นมาแล้วครั้งหนึ่งที่ศาลจังหวัดพระโขนง เรื่องนี้ได้มีการร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นศาล เรื่องเกิดขึ้นกับกรณีของนายสมใจ แซ่ลิ่ม เมื่อวันที่ 15 มิถุนายน 2554 ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดพระโขนง ได้รับจดหมายจากนางสุรินทร์ พิกุลขาว ขอให้ปล่อยตัวนายสมใจ แซ่ลิ่ม สามเณรซึ่งมีอาชีพรับจ้างเลี้ยงหมู ในอำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี จากการควบคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากนายสมใจ สามเณรไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และน่าจะเป็นการจับผิดตัวศาลจึงได้มีคำสั่งให้ไต่สวนคำร้องขอให้ปล่อยตามมาตรา 90 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยด่วน และเมื่อนางสุรินทร์ได้เดินทางมาศาลเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2554 ศาลได้ทำการไต่สวนพยานผู้ร้องรวม 5 ปาก รวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุม สองผู้ต้องหาที่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจล่อซื้อ และจับกุมได้พร้อมแม่ทอมเฟตามีนจำนวน 2,000 เม็ด ที่ให้การว่าได้ร่วมกับนายสมใจ แซ่ลิ่ม อาชีพ

รับจ้างขับรถทัวร์ ร่วมกันค้ายาเสพติดให้โทษ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เคยเห็นหน้าคนร้าย และยืนยันได้ว่านายสมใจ แซ่ลิ่ม ผู้ต้องหาที่จับกุมมาไม่ใช่ นายสมใจ หรือใจ แซ่ลิ่ม คนร้ายที่รวมกระทำความผิดข้อเท็จจริงดังกล่าวจึงรับฟังได้ว่า เป็นการคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ศาลจึงมีคำสั่งให้เพิกถอนหมายขัง และให้ออกหมายปล่อยตัวนายสมใจ แซ่ลิ่ม ไปทันทีในวันเดียวกัน

อย่างไรก็ดีสิทธิที่จะร้องขอให้ปล่อยตามมาตรา 90 จะมีอยู่เพียงระยะเวลาที่ถูกคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ดังนั้นหากในระหว่างที่มีการยื่นคำร้องขอให้ปล่อย หรือการไต่สวนคำร้องขอให้ปล่อยนั้นยังไม่ถึงที่สุด และผู้ถูกคุมขังได้รับการปล่อยไปแล้ว ในระหว่างนั้น ศาลขอที่จะจำหน่ายคดีนั้น และสิทธิของบุคคลที่ร้องขอให้ปล่อยย่อมระงับไป

เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4827/2550 ศาลฎีกาแผนกคดีทรัพย์สินทางปัญญา และการค้าระหว่างประเทศวินิจฉัยว่า คดีมีปัญหาที่ต้องวินิจฉัยตามอุทธรณ์ของผู้ร้องว่า ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ปล่อยผู้ร้องจากการควบคุมของเจ้าพนักงานตำรวจ และปล่อยทรัพย์สินของกลางที่ยึดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90 หรือไม่ ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่เห็นว่า สิทธิของผู้ถูกคุมขังในการยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งปล่อยตัวจากการควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 90 นั้น มีอยู่เพียงชั่วระยะเวลาที่ถูกคุมขังยังถูกควบคุมหรือขังไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ตามคำร้องปรากฏว่าภายหลังจากผู้ร้องถูกควบคุมตัว พนักงานสอบสวนได้ปล่อยตัวผู้ร้องชั่วคราวไปแล้ว โดยให้ผู้ร้องทำสัญญาประกันไว้ กรณีจึงไม่มีการควบคุมตัวผู้ร้องในขณะที่ยื่นคำร้องแล้ว ผู้ร้องจึงไม่อาจจะร้องขอตามมาตรา 90 ได้อีกต่อไป หากการจับเป็นไปโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายก็เป็นเรื่องของผู้ร้องจะดำเนินคดีแก่เจ้าพนักงานตำรวจที่จับผู้ร้อง ด้วยการร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานหรือฟ้องคดีต่อศาลด้วยตนเองตามขั้นตอนของบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องนั้นๆ ต่อไปพิพากษายืน

บทสรุปสังคาย การคุมขังบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย ดังเช่นในกรณีของนางรัตนา ครอบเคหา ที่จังหวัดขอนแก่น กับนายสมใจ แซ่ลิ่ม ที่พระโขนง ถือได้ว่าได้รับผลกระทบโดยตรงจากการถูกลิดรอนสิทธิ และเสรีภาพในร่างกายตามที่บัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายจึงต้องมีมาตรการที่จะคุ้มครอง เมื่อมีการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่นว่านั้นเกิดขึ้น โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะต้องทำการไต่สวนหาความจริงว่ามีการควบคุม กักขัง โดยมิชอบด้วยกฎหมายจริงหรือไม่ หากเป็นจริงศาลต้องมีคำสั่งให้ปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังนั้นไปทันที ทั้งนี้ศาลจะพิจารณาจากพยานหลักฐานเป็นกรณีไป

